

Rektor

Utbildningsdepartementet

Karolinska Institutets underlag till regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition

Inledning

Medicinsk forskning är under snabb utveckling. Karolinska Institutet (KI) omfamnar utvecklingen samtidigt som KI värnar om hög vetenskaplig kvalitet – fri forskning, bred nyfikenhetsdriven grundforskning, en internationell spelplan, förutsägbarhet och långsiktighet.

I rollen som universitet ligger ett ansvar att utveckla en god akademisk kultur med öppet samtalsklimat, etiska hänsynstaganden, lika villkor och hållbarhet. Som lärosäte behöver KI värna utvecklingen av den akademiska miljön, ge goda förutsättningar för medarbetare och studenter och vara en god arbetsgivare.

Inom den utbildning KI bedriver utnyttjas den dynamiska forskningsmiljön samtidigt som KI aktivt utvecklar pedagogiken, inte minst i samband med att den nya läkarutbildningen implementeras. En stor del av utbildningarna bidrar direkt till kompetensförsörjning av hälso- och sjukvårdssektorn, men också näringslivet.

Medicinsk forskning är beroende av nära och gott samarbete med hälso- och sjukvården. I detta gränsland ligger mycket innovation, utveckling och implementering av diagnostik- och behandlingsmetoder.

Excellens och konkurrenskraft

Konkurrensutsättning av lärosätenas anslag

Den modell som har använts som underlag för fördelning till varje lärosätes anslag för forskning och utbildning på forskarnivå är inte transparent och olika regeringar har historiskt applicerat den på olika sätt. Den fördelning av anslagen utifrån forskningens kvalitet, som modellen initialt syftade till, verkar ha gått förlorad.

- KI menar att Sverige har goda möjligheter att stärka sin position i världen som stark forskningsnation. För att nå det målet föreslår KI att regeringen fördelar anslagen till lärosätena så att de i högre utsträckning återspeglar det enskilda lärosätets prestation utifrån vetenskaplig kvalitet.

Grundforskningens viktiga roll och konkurrensutsättning av externa forskningsmedel

Sverige har historiskt nått framgång inom forskning genom att universitetssektorn är väl organiserad, den akademiska friheten hög och finansieringen god. KI bedömer att en annan framgångsfaktor har varit att vi i Sverige har utvecklat ett tillförlitligt system för att upprätthålla en hög vetenskaplig kvalitet genom konkurrensutsättning av forskningsmedel och stort inflytande av lärosätenas forskare i beslutsorgan och i granskningsprocesser. Grundforskning har haft en tung roll och det har funnits en förståelse för vikten av grundforskning som en källa till kunskap och som en generator för forskningsresultat som kan komma till nytta för samhället eller i näringslivet. Under senare år har utvecklingen gått mot allt fler riktade satsningar inom områden som bedömts vara samhällsutmaningar.

- KI vill understryka att konkurrensutsättning vid fördelning av forskningsmedel och forskarinflytande i bedömningar bör vara vägledande för alla statliga forsknings-satsningar, oavsett källa, eftersom detta gagnar vetenskaplig kvalitet. Genom breda utlysningar av forskningsmedel säkerställs att finansieringen går till de forskare och projekt som har de bästa förutsättningarna att generera de bästa och mest tillförlitliga forskningsresultaten. KI bedömer också att sådan finansiering av grundforskningsprojekt är en förutsättning för att möjliggöra vetenskapliga genombrott. Många forskningsresultat som visar sig ha samhällsnytta har sitt ursprung i grundforskning.

Medfinansiering av indirekta kostnader och andra icke godkända kostnader

Den nationella strategin för Horisont Europa anger som mål att deltagandet i ramprogrammet ska öka med 10 procent. Ett ökat svenskt deltagande i ramprogrammet och möjlighet att ta emot annan extern finansiering hämmas av att många lärosäten inte fullt ut kan täcka indirekta kostnader och andra av finansiären icke godkända kostnader. Nederländerna har ett system där en bonus kan sökas vid erhållet EU-bidrag och där medlen kan användas fritt, för indirekta kostnader eller annat.

- För att öka universitetens möjligheter att delta i EUs ramprogram och forskares incitament att söka EU-medel föreslår KI att regeringen tillför medel för ett nationellt bonussystem där beviljade EU-ansökningar erhåller ett bidrag för att täcka indirekta kostnader och andra av finansiären icke godkända kostnader eller fritt. Medlen kan antingen fördelas genom ett ansökningssystem, vilket medför administration, eller automatiskt genom koppling till beviljade ansökningar.

Region och kommunsamarbete – förutsättningarna för klinisk forskning

Uppdrag att ta fram ett underlag inför en omförhandling av det nationella ALF-avtalet

ALF-region Stockholm (KI och Region Stockholm gemensamt) bedömer att nuvarande ALF-avtal fungerar väl och möjliggör för KI och Region Stockholm att tillsammans arbeta för forskning och utbildning av hög kvalitet, och att detta samarbete bidrar till utveckling av vården och kunskapsspridning. KI:s bedömning är att arbete inom den nationella styrgruppen har utvecklats väl och främjar samverkan mellan ALF-regionerna. Vetenskapsrådets nyligen genomförda utvärdering av den kliniska forskningens kvalitet synliggör en rad förbättringsområden, vilka KI instämmer i, och som KI tillsammans med Region Stockholm arbetar för att åtgärda.

KI vill betona att ALF-ersättningen inte är ett statsbidrag i utan en ersättning till berörda regioner för deras *medverkan* i universitetens läkarutbildning och kliniska forskning. ALF-avtalet är

universitetens möjlighet att få nödvändig tillgång till hälso- och sjukvården för sin kliniska utbildning och forskning.

- KI menar att ALF-avtalet i stort fungerar väl och att eventuella justeringar av exempelvis ALF-ersättningen för läkarutbildning, förtydligande av den nationella styrgruppens uppdrag och sammansättning kan göras inom ramen för nuvarande avtal, varför KI inte ser något behov av att ALF-avtalet i nuläget omförhandlas.

Om syftet med ALF-avtalet och den ersättning som utgår för samarbetet ändras, och en omförhandling sker med utgångspunkt i Utbildningsdepartementets nu pågående ALF-utredning, är KI angeläget att påtala behovet av en genomgripande analys av konsekvenserna för universitetens möjlighet att få tillgång till hälso- och sjukvården för att kunna bedriva läkarutbildning och klinisk forskning.

Forskning inom kommunal vård och omsorg

Det förändrade vårdlandskapet där ansvaret för hälso- och sjukvård delvis flyttas från regioner till kommuner ändrar förutsättningarna för forskning och utbildning. Lärosätenas ökande behov av tillgång till kommunal vård och omsorg och kommunernas eget behov av utveckling och kompetensförsörjning behöver statliga ramar. I dag finns ingen överenskommelse mellan staten och landets kommuner som på övergripande nivå ger riktlinjer för lärosätens samarbete med kommuner, tillgång till vård och omsorg i kommunerna och kommunernas ersättning för sin medverkan.

- KI anser att det vore önskvärt med ett tydligt ramverk och villkor för hur lärosätens samarbete med kommuner ska fungera för att undvika onödig administration och onödiga kostnader.

Forskningsinfrastruktur

Långsiktigt stärkt finansiering och hårdare prioritering av nationell infrastruktur

Det har blivit allt viktigare att av kostnadsskäl samordna forskningsinfrastruktur nationellt och internationellt. För att möta forskningens behov behövs ett nationellt system som är dynamiskt, långsiktigt och förutsägbart.

- KI föreslår ett system där utvärderingar av nationella forskningsinfrastrukturer, inte utlysningar, utgör underlag för prioritering, utveckling och avveckling av forskningsinfrastruktur. Ett sådant system skulle ge bättre kontinuitet och möjlighet till långsiktig planering, det vill säga en följsamhet för att gradvis kunna utveckla infrastrukturer.

Förutsägbarhet och möjlighet till långsiktig planering

Den nationella forskningsinfrastrukturen är ett komplext landskap. För att de nationella forskningsinfrastrukturerna ska kunna drivas långsiktigt behöver finansieringen vara stabil och förutsägbar. Den del av anslaget till Vetenskapsrådet som finansierar dessa infrastrukturer påverkas i dagens läge av kostnader för avgifter och medlemskap i internationella forskningsinfrastrukturer. Valutafluktuationer har därmed direkt inverkan på den "nationella potten".

MAX IV är en viktig infrastruktur för universitet och högskolor och näringslivet, men relevant för en begränsad del av svensk forskning. Under senare år har lärosäten solidariskt bidragit till driften, men detta är inte en hållbar modell för långsiktig drift.

Sverige har nyligen fått värdskap för en superdator inom ramen för EuroHPC-joint undertaking. KI känner en oro för att svensk medfinansiering av denna ska påverka finansieringen av övrig svensk forskningsinfrastruktur negativt.

- KI föreslår att regeringen utformar en modell där valutafluktuationer inte påverkar finansieringen av den nationella forskningsinfrastrukturen, att driften av Max IV säkras genom en sammanhållen finansieringsström och att regeringen tillför nya medel för värdskapet för EuroHPC-resursen.

En organisation för e-infrastruktur

KI anser att förslaget i betänkandet Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur, SOU 2021:65 om en samordning av e-infrastruktur för forskning bör implementeras för att tillvarata Sveriges potential inom forskning baserad på Sveriges omfattande och värdefulla register. Dagens ansvarsuppdelning på ett stort antal aktörer är inte kostnadseffektiv.

E-infrastruktur för tillgängliggörande av hälsodata för forskning

Forskning på hälsodata med känsliga personuppgifter har stora utmaningar, både i att tillgängliggöra hälsodata för forskning på ett effektivt och säkert sätt, och att öppet tillgängliggöra FAIR forskningsdata och metadata för att uppnå ökad kvalitet och transparens inom forskning genom öppen vetenskap. En e-infrastruktur för hälsodata måste ta hänsyn till alla delar i forskningsdatas livscykel och säkerställa god dokumentation och spårbarhet, samt effektiva och säkra tekniska lösningar för tillgängliggörande och öppen delning av data i både pseudonymiserad och anonymiserad form. KI bedömer att nuvarande ordning försvårar forskningen på hälsodata. De olika huvudmännen inom hälso- och sjukvården samlar in, lagrar och bearbetar hälsodata på olika unika sätt, och använder oklara, ineffektiva eller mindre transparanta metoder för tillgängliggörande för forskning och det föreligger en brist på samordning.

- En nationell satsning för hälsodatahantering, som har föreslagits i European Health Data Space, är en stor utmaning. KI inväntar de pågående utredningarna inom området med förhoppning om effektiva lösningar.

Biomarkörsplattform på SciLifeLab

Hundratals biomarkörer identifieras inom forskning vid universitet och högskolor i Sverige varje år men få av dessa kommer till praktisk användning i hälso- och sjukvården för bättre behandling av patienter. Idag saknas en nationell plattform för utveckling av analys och validering av dessa biomarkörer som steg mot såväl kommersialisering som implementering för diagnostik och val av behandlingsmetoder.

- KI stödjer SciLifeLabs förslag om att etablera en ny plattform för analys och validering av biomarkörer för att öka möjligheterna för användning av sådana inom diagnostik.

Styrningen av SciLifeLab

I motsats till förslagen i betänkandet Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur, SOU 2021:65 anser KI att inga ändringar bör göras i förordningen om SciLifeLab för att stärka Kungl.

Tekniska högskolans (KTH) roll. KI anser att regeringen ska ha fortsatt tillit till universitetens förmåga att gemensamt driva och utveckla verksamheten och föreslår att värduniversitetens gemensamma och lika ansvar för att driva verksamheten tydliggörs i förordningen.

För att bibehålla de fyra värduniversitetens starka engagemang i ledning och drift av SciLifeLab är det viktigt att den direkta finansieringen genom öronmärkningen i regleringsbrevet till KTH och Uppsala universitet fortsätter.

Utbildning

Ersättningsnivån per student

Ersättningen för högre utbildning har i princip legat på samma nivåer sedan 1990-talet samtidigt som både löner och övriga kostnader har ökat. Detta har utmanat lärosätenas möjligheter att genomföra utbildningar med hög kvalitet. Regeringen har nyligen föreslagit en mindre höjning för utbildningsområdena naturvetenskap och teknik med motiveringen att möjliggöra mer lärarledd undervisning och bättre tillgång till utbildningsmiljöer.

- KI ser ett påtagligt behov av att höja ersättningsnivåerna per helårsstudent och helårsprestation generellt. Utan en höjning begränsas möjligheterna till lärarledd undervisning och genomförande av praktiska moment.

Utökad antal utbildningsplatser

Starka forskningsmiljöer skapar goda förutsättningar för att stärka utbildning av hög kvalitet och ger studenter möjlighet att komma nära forskningens verklighet. Med dagens relativt få utbildningsplatser är KI en underutnyttjad resurs när det gäller kompetensförsörjning för både forskningens och övriga samhällets behov. KI ser en expansiv ökning inom forskningsområdena precisionsmedicin, datadriven forskning och avancerad experimentell forskning. Vi är också medvetna om att det behövs utbildningsplatser inom bristyrken. KI skulle kunna utbilda fler studenter på alla nivåer för att möta samhällets ökade behov av kompetens.

- KI skulle med fler permanenta utbildningsplatser kunna göra en kraftfull insats för kompetensförsörjningen inom framtida forskningsområden och inom bristyrken. För att stärka återväxten av lärare inom vissa bristområden föreslår KI dessutom utlysningar för forskarskolor inom dessa områden.

Internationalisering

Ansvarfull internationalisering

För svenska lärosäten är det viktigt med internationellt samarbete och även möjligheten att samarbeta med länder som har andra värderingar än våra. Det nya geopolitiska läget har dock förändrat förutsättningarna och lärosäten behöver förhålla sig till en rad nya premisser. En av de utmaningar lärosäten står inför i internationella samarbeten är hur studenters och forskares personliga och akademiska integritet säkerställs och skyddas. Detta kan röra dataskydd och sekretess, särskilt vid utbyte av forskningsdata och personuppgifter över nationsgränser. Det kan också handla om att förhindra utländsk inblandning eller samverkan med aktörer i länder där grundläggande mänskliga rättigheter inte upprätthålls. För att ta emot forskare och studenter, och bedriva samarbeten på ett ansvarsfullt sätt, behöver lärosätena själva kunna göra välgrundade riskanalyser där möjligheter och risker balanseras. Samordning, kunskapsutbyte lärosäten emellan

och viss vägledning skulle stärka och effektivisera implementeringen av nya rutiner och utvecklingen av nya förhållningssätt.

- KI föreslår en nationell samordning och kunskapsstöd som kan tjäna som vägledning när lärosäten tar emot internationella studenter och forskare, och i internationella samarbeten. KI ser fram emot rapporten som kommer att lämnas utifrån regeringsuppdraget till Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova.

Utvecklingsforskning

Brett internationellt samarbete är en grundsten för forskning och utbildning och KI:s verksamhet är till mycket stor del internationell. Flera svenska lärosäten har under lång tid haft samarbeten med forskare i alla delar av världen, inte minst i länder med svag ekonomisk utveckling. Det är därför bekymmersamt att regeringens finansiering av utvecklingsforskning har avbrutits under pågående utlysning, genom förändringar i biståndsbudgeten. Forskningen inom detta område har stor betydelse för alla länder i världen, direkt eller indirekt. Det rör områden såsom tillgång till vaccin, prevention av infektionssjukdomar, hälsosystemsstärkande insatser, barnadödlighet, sexuell och reproduktiv hälsa, rättigheter för kvinnor och HBTQ-personer, och climateffekter på hälsa.

- KI anser att den kompetens och erfarenhet Kommittén för utvecklingsforskning på Vetenskapsrådet har bör tillvaratas. KI föreslår att regeringen med nya medel och förnyat uppdrag till Vetenskapsrådet gör en nystart med öppna, breda utlysningar, utan de ramvillkor som biståndsmedlen tidigare har krävt.

Migrationsfrågor

Bilden av Sverige och vårt lands generella attraktivitet påverkar vår möjlighet att locka kompetens. Den förändrade lagstiftningen och tillämpningen av regler gör att internationella studenter, doktorander och forskare inte får beslut om uppehållstillstånd inom rimlig tid. Andelen utländska doktorander som är kvar i Sverige efter avlagd examen har sedan 2013 stadigt ökat samtidigt som sysselsättningsgraden är hög. Utvecklingen är troligtvis relaterad till 2014 års positiva regeländringar när det gäller permanenta uppehållstillstånd för doktorander. 2021 ändrades dock utlänningslagen på ett sätt som försvårar för forskare i tidig karriär att stanna i Sverige efter avslutad forskarutbildning.

- KI vill se en återgång till de regler som gällde 2014. Det bör även införas en möjlighet för den som har ett uppehållstillstånd att söka arbete efter avslutade studier eller avslutad forskning samt att söka uppehållstillstånd för forskarutbildning eller forskning, utan att först behöva lämna Sverige.

Nya Life Science-områden i teknikfronten

Genom implementering av forskningsresultat genererade genom nya tekniker kan molekylärt precisa diagnoser och skraddarsydda individuella behandlingar utvecklas och implementeras i hälso- och sjukvården. Stora mängder biologiska data från både experimentell forskning och patienter i storskaliga analyser kan utnyttjas med hjälp av AI och avancerad mjukvara, och högpresterande datorer och nya typer av processorer. Precisionsmedicin, inklusive utveckling av avancerade terapiläkemedel (ATMP), datadriven forskning, AI och användning av kvantsensorik och kvantinformation inom life science (exempelvis den svenska organisationen Quantum Life Science) är områden under snabb utveckling i världen. Med en nationell kraftsamling runt dessa

tekniker och hälsodata skulle Sverige kunna utvecklas till en stark internationell spelare och samtidigt möta hälso- och sjukvårdens behov av individuella behandlingar.

De nationella forskningsprogrammen har framgångsrikt implementerats för att möta samhällsutmaningar. Dessa har samlat bred kompetens i sina programkommittéer och utvecklat strategiska forskningsagendor runt vilka utlysningar och annan verksamhet har utformats. KI bedömer att detta format skulle kunna samla olika svenska aktörer och bli en kraftfull plattform.

- KI föreslår att regeringen inrättar ett nationellt forskningsprogram inom Nya Life Science-områden i teknikfronten, inkluderande, men inte uteslutande, de områden som nämnts ovan. Eftersom utveckling och implementering av dessa tekniker kräver stora investeringar föreslår KI en satsning på 150 miljoner kronor eller mer.

Centrum för hälsokriser

KI ser att samhället behöver öka beredskapen, insatsförmågan och samordningen i hälsokriser orsakade av pandemier, krig, extremväder och andra hot. Universiteten har potential att bidra med kunskap om hur hälsan påverkas, hur beredskap och förmåga att möta utmaningarna byggs, och hur insatser kan planeras och genomförs. Centrum för hälsokriser vid KI har engagerat expertkoordinatorer med en bred expertis inom exempelvis konflikter, pandemier, hälsoeffekter av extremväder, diagnostik och kemikalieincidenter, för att tillsammans arbeta effektivt med en helhetssyn på området hälsokriser. Sedan verksamheten startade har centret bland annat deltagit på plats i pågående hälsokriser i exempelvis Ukraina, Malawi och Turkiet, lämnat expertutlåtande i remissvar, utvecklat och organiserat kurser och seminarier, och byggt upp nationella och internationella nätverk. KI har 2023 ett regeringsuppdrag att samarbeta med och stödja andra nationella universitet och högskolor i deras arbete inom området samt att öka kunskapen om hälsokriser.

- KI uppskattar förtroendet och önskar att regeringen, för långsiktig planering och uppbyggnad av nationell och internationell verksamhet, förlänger uppdraget och finansieringen av centrum för hälsokriser. KI föreslår också finansiering och utlysning av en forskarskola inom området hälsokriser.

Strategiska prioriteringar

KI:s arbete med att identifiera profilområden

KI har bedrivit ett internt arbete med att identifiera och utveckla förslag till profilområden, gjort kartläggningar och bibliometriska analyser, och diskuterat format och gränsdragningar.

Diskussionerna rörde bl.a. huruvida profilområdena skulle vara horisontella eller tematiska. Under arbetets gång synliggjordes synergier och olika infallsvinklar. Sammantaget var arbetet bra för KI:s interna medvetenhet och överblick.

Exempel på KI:s strategiska satsningar

KI gör kontinuerligt strategiska satsningar, detta är några:

Precisionsmedicinskt centrum Karolinska, ett samarbete med Region Stockholm, ska skapa organisatoriska förutsättningar för utveckling och ordnat införande av precisionsmedicin i sjukvården. Verksamhet kommer att samlokaliseras så att KI:s forskare, sjukhusverksamhet och en enhet vid SciLifeLab har direkt närhet till varandra.

Nyligen har ett nytt gemensamt centrum för *avancerade terapiläkemedel* (ATMP) etablerats mellan KI och Karolinska Universitetssjukhuset. Centret ska accelerera tillämpningen av forskning och implementering av nya gen-, cell- och vävnadsterapier som är skraddarsydda för den enskilda patienten.

Inom *datadriven forskning* byggs nu en KI-intern organisation och ett nätverk för att möta den snabba utvecklingen och fånga möjligheterna inom datadriven forskning och AI. KI har fått förtroendet att vara värd för SciLifeLab and Wallenberg National Program for Data-Driven Life Science (DDL) Data Science Node inom området precisionsmedicin och diagnostik.

MedTechLabs är ett tvärvetenskapligt centrum för medicinteknisk forskning som utgår från världens behov. Centret drivs gemensamt av KTH, Region Stockholm och KI.

Centrum för hälsokriser ska genom forskning, utbildning och interdisciplinära samarbeten bidra till förbättrad beredskap och förmåga att hantera framtida hälsokriser. Uppdraget är att göra detta genom att skola nästa generations hälsokrisexperter.

Inom *global hälsa* har KI flera samarbeten och engagemang, bl.a. Centre of Excellence for Sustainable Health, ett 20-årigt samarbete med Makerere University i Uganda med fokus på folkhälsofrågor och kapacitetsuppbyggnad.

Sedan 25 år har KI tillsammans med Region Stockholm ett samarbete med *Mayo Clinic* i USA, inom bl. a cancer, psykiatri, diabetes och omvårdnad.

Cancer Research KI är en paraplyorganisation för cancerforskning vid KI, vilken inkluderar 350 forskargrupper. Cancer Research KI är en del av EU-ackrediterade Karolinska Comprehensive Cancer Center som KI driver tillsammans med Karolinska Universitetssjukhuset. Syftet är att kombinera cancerforskning med klinisk onkologi genom att sammanföra cancerforskare från olika discipliner, och därigenom generera nya vetenskapliga upptäckter som snabbt kan omsättas i klinisk praktik.

Förslag på regeländringar

Lärosätenas roll under höjd beredskap eller kris

I dag saknas en tydlig bild av vad Sveriges universitet och högskolor förväntas bidra med under höjd beredskap eller i krissituationer, och om hur länge och i vilken omfattning utbildning och forskning ska bedrivas under dessa omständigheter. För att kunna bedriva rätt nivå på kontinuitetsplanering och verksamhet vid lärosätena bör förutsättningarna göras tydligare. Lärosätena behöver vägledning från regeringen och inom området ansvariga myndigheter.

Karriärvägar för yngre forskare

KI anser att den nuvarande meriteringstiden för biträdande lektor är för kort. Den före detta forskarassistenttjänsten hade en meriteringstid om högst sju år efter disputation, medan den nuvarande meriteringstiden för biträdande lektor är högst fem år efter disputation. En förlängning av meriteringstiden skulle påverka jämställdheten positivt, gagna högre kvalitet i forskningen och underlätta internationella rekryteringar.

Det är även önskvärt att arbetsgivaren ska kunna förlänga en anställning upp till sex år totalt om en biträdande lektor sedan tidigare anställts för en kortare period. Under en meriteringsanställning

kan förhållandena ändras som möjliggör en längre anställning än vad som initialt överenskoms. Vidare skulle en sådan ordning ge den anställde ytterligare tid för meritering och således öka dennes möjligheter för senare befordran.

Förenade anställningar

För att göra klinisk forskning mer attraktivt som karriärväg föreslår KI att förenade anställningar ska kunna omfatta även biträdande lektorer. KI vill även framhäva vikten av möjlighet till avräkningsbar tid för kliniska biträdande lektorer. Avräkningsbar tid föreslås utökas till att omfatta även allmäntjänstgöring, bastjänstgöring, specialiseringstjänstgöring och motsvarande för dem som saknar läkarbakgrund eftersom det tar längre tid för kliniska forskare att meritera sig. KI skickade en hemställan om detta till Utbildningsdepartementet i september 2023.

Beslutsoförmögenhet

Den nya biobankslagen (2023:38) trädde i kraft 1 juli 2023, något som har välkomnats av sektorn. En fråga som dock inte är löst, är forskares möjlighet att använda mänskliga prov som tas från beslutsoförmögna personer för forskning. Lagstiftningen riskerar att lämna stora patientgrupper, exempelvis personer med psykisk sjukdom eller demens, utanför viktiga framtida forskningsstudier. Därmed hindras förbättrade behandlingsmetoder, något som i sin tur riskerar att skapa ojämlig vård.

Ett mer resurseffektivt antagningsförfarande för sökande till utbildning på forskarnivå

Vid antagning till utbildning gäller att urval endast får göras bland behöriga sökanden (4 kap. 1 och 3 §§ högskolelagen samt 7 kap. 35 och 41 §§ högskoleförordningen). För antagningen till utbildning på forskarnivå innebär det att lärosätet måste säkerställa behörigheten hos samtliga sökande, varav många med utländska utbildningar, till de utlysta doktorandplatserna. I KI:s fall handlar det om totalt cirka 12 000 sökanden per år, ett arbete som idag kräver tre heltidsanställda handläggare. Om det i stället skulle vara tillåtet att först identifiera de sökande med bäst förutsättningar och därefter kontrollera behörigheterna hos dessa, skulle processen vara betydligt mer resurseffektiv. Vi kan inte se några negativa konsekvenser av ett sådant förfarande då samma krav enligt 7 kap. 35 § högskoleförordningen fortfarande måste ställas på den som antas till utbildningen.